

European Bank
for Reconstruction and Development

IBBK
BIOGAS

Програма управління знаннями для розвитку сталої біоенергетики

Види та властивості сировини для виробництва біогазу

Кучерук П.П.

Біоенергетична асоціація України
член Експертної ради, к.т.н.

06/11/2023

Зміст

- 01** Класифікація сировини для біогазу
- 02** Види сировини для біогазу
- 03** Склад та властивості сировини
- 04** Питомий вихід біогазу
- 05** Сировинні концепції виробництва біогазу

Класифікація сировини для біогазу

Важливість класифікації сировини та правильного її підбору

Сировина впливає на майже кожен аспект біогазового проєкту

За походженням

Класифікація

- Відходи тваринництва
- Побічні продукти та відходи рослинництва
- Побічні продукти та відходи харчової переробної промисловості
- Енергетичні культури
- Покривні / проміжні / послідовні культури
- Харчові відходи
- Стічні води та осади з них
- Відходи садово-паркові та газонні
- Продукція та відходи аквакультур

Приклади сировини

- Гній, послід
- Солома, зерновідходи...
- Жом, барда, дробина...
- Силос кукурудзи...
- Жито озиме, тритикале озиме...
- Відпрацьована олія, оТПВ...
- Осади КОС, виробничі СВ...
- Скошені трави, листя...
- Мікрководорості...

За гідравлічними властивостями

Класифікація

- Придатні до перекачування трубопровідними системами
- Не придатні до перекачування трубопровідними системами

Приклади сировини

Гноївка свиней, барда...

Силос, солома, оТПВ...

За кормовою та харчовою цінністю

Класифікація

- Використовуються як корм для тварин та/або риб
- Використовуються як сировина для виробництва харчів та/або напоїв
- Придатні як корм чи сировина для харчів/напоїв, але втратили свої споживчі властивості
- Не придатні як корм чи сировина для харчів/напоїв

Приклади сировини

- Жом, шрот/макуха, барда зернова...
- Меяса, висівки, сироватка...
- Кисла барда, забруднений жом...
- Лушпиння, гній, стебла кукурудзи...

За вмістом домішок

Класифікація

- Умовно чисті види сировини
- Забруднені твердими домішками (пісок, каміння, пил, метали, пір'я...)
- Біологічно забруднені патогенами, вірусами, грибками
- Біологічно забруднені насінням бур'янів
- Хімічно забруднені СПАР, антибіотиками, важкими металами, токсинами

Приклади сировини

- Жом, шрот/макуха, барда, меляса ...
- Послід, солома/стебла, листя...
- Осади СВ, епізоотичний гній...
- Гній ВРХ, солома/стебла...
- Епізоотичний гній, міське листя, виробничі СВ, осади СВ...

За хімічним складом та властивостями

Класифікація

- Карбон-насичені (C:N > 40)
- Нітроген-насичені (C:N < 10)
- Кислі (pH < 6)
- Лігно-целюлозні
- В'язкі

Приклади сировини

- Солома, лушпиння, жири...
- Послід, шрот, барда зернова...
- Жом кислий, барда зернова...
- Солома, лушпиння...
- Фуз олійний, меляса...

За потребою в попередній підготовці

Класифікація

- Не потребують підготовки
- Потребують видалення твердих включень
- Потребують гомогенізації
- Потребують руйнування ЛЦК
- Потребують попереднього розігріву
- Потребують силосування для тривалого зберігання

Приклади сировини

- Гноївка рідка, барда, жом...
- Послід, жом з жомових ям...
- Гній та послід на підстилці з соломи...
- Солома, лушпиння, опале листя...
- Фуз олійний, меляса...
- Кукурудза, вологе кукурудзиння, жом, зелена рослинна біомаса...

За режимом утворення

Класифікація

- З рівномірним режимом утворення протягом року
- З нерівномірним режимом утворення протягом року
- Сезонні

Приклади сировини

Барда, послід, жири...

Гній ВРХ, дробина пивна...

Жом, пожнивні рештки, силос кукурудзи, покривні/проміжні культури...

За категорією біогазу, виробленого з них

Класифікація

- Для виробництва конвенційного біогазу / біометану
- Для виробництва передового біогазу / біометану

Приклади сировини

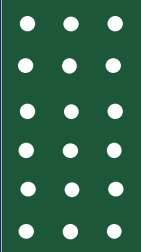
Силос кукурудзи, дробина, сироватка...
Гній, послід, солома, лушпиння...

Частина А Додатку
IX Директиви ЄС
RED II (RED III)

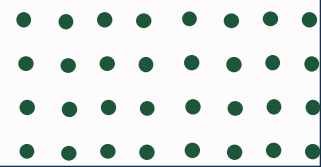
Види сировини, придатні для для виробництва біогазу, включені в частину А Додатку IX Директиви ЄС RED II

- Гній / Послід
- Солома
- Початки кукурудзи
- Вичавки виноградні
- Винний осад
- Лушпиння
- Тваринні жири категорії 1 і 2, згідно Регламенту ЄС № 1069/2009
- Міскантус
- Покривні культури
- Водорості, вирощені в наземних ставках або фотобіореакторах.
- **Біомасова фракція промислових відходів**, що не може бути використана для виробництва продуктів харчування або кормів, включаючи речовини з роздрібною та гуртовою торгівлі, агрохарчовою та рибної промисловості

Види сировини для біогазу

Відходи тваринництва

Об'єкт походження

- ферми ВРХ (молочні ферми)
- свиноферми
- птахофабрики (кури, індики, куріпки, качки)
- ферми МРХ (вівці, кози)
- кроликові ферми
- кінні ферми

Тип сировини

- гній
- гноївка рідка
- гній з підстилковим матеріалом
- послід
- залишки кормів
- некондиційні корми

Побічні продукти та відходи рослинництва

Об'єкт походження

- підприємства рослинництва
- хлібоприймальні підприємства (елеватори, зерносклади)

Тип сировини

- солома колосових
- стебла та початки кукурудзи
- стебла та кошики соняшнику
- солома ріпаку
- солома сої
- ботвина цукрових буряків, кормових буряків, моркви, картоплі, тощо
- зернові відходи, полова
- некондиційна продукція

Побічні продукти та відходи харчової переробної промисловості

Об'єкт походження

- цукрові заводи
- спиртові заводи
- пивні заводи
- крохмале-патокові виробництва
- борошномельні та круп'яні заводи
- олійно-екстракційні заводи
- м'ясопереробні заводи
- забійні цехи
- консервні заводи
- виноробні підприємства
- молоко- та сирзаводи

Тип сировини

- жом цукрових буряків
- меляса
- дробина пивна
- спиртова барда
- вичавки та відходи фруктові та овочеві
- вичавки виноградні
- винний осад
- жмих/шрот та фуз олійні
- побічні продукти тваринного походження
- сироватка
- лушпиння соняшнику
- висівки, крохмаль, пентозани

Енергетичні культури

Об'єкт походження

- підприємства рослинництва

Тип сировини

- кукурудза на силос
- сорго на силос
- сільфій пронизанолистий
- цукровий буряк
- міскантус
- інші

Покривні / проміжні / послідовні культури

Об'єкт походження

- підприємства рослинництва

Тип сировини

- жито озиме
- тритикале озиме
- вика
- ріпа / редька
- бобові
- конюшина
- інші

Харчові відходи

Об'єкт походження

- заклади та об'єкти торгівлі
- станції механіко-біологічної обробки ТПВ
- заклади харчування
- контейнери з біовідходами (роздільний збір ТПВ)

Тип сировини

- прострочені або некондиційні продукти
- органічна фракція ТПВ (рештки харчів, папір, картон)
- відходи закладів харчування (залишки їжі, відпрацьована олія)

Стічні води та осади з них

Об'єкт походження

- комунальні очисні споруди каналізації
- локальні очисні споруди промислових стічних вод
- системи водовідведення виробничих стоків

Тип сировини

- надлишковий активний мул
- первинні осади
- флотаційні шлами
- шлами з жироловок
- висококонцентровані стічні води за БПК/ХПК (напр., виробничі стоки м'ясопереробних цехів, молокозаводів, картонно-тарних комбінатів, тощо)

Відходи садово-паркові та газонні

Об'єкт походження

- садово-паркові зони
- газони
- придорожні смуги з рослинністю

Тип сировини

- скошені трави
- опале листя
- квіти

Продукція та відходи аквакультур

Об'єкт походження

- підприємства з промислового вирощування риб та ракоподібних в установках замкненого водопостачання
- фітобіореактори
- відкриті водні об'єкти

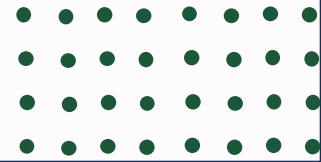
Тип сировини

- осади стічних вод
- мікрководорості (ціанобактерії)
- макрофіти (вища водна рослинність)
- сапропелі

Склад та властивості сировини

Вологість

- Волога – необхідний агент для масообмінних процесів в реакторі в усіх типах біореакторів
- Волога – необхідний агент для змішування та усереднення в біореакторах з «вологим» типом зброджування (мінімум 90% вологи в біореакторі, оптимум – 92-94%)
- Волога – необхідний агент для розбавлення «сухих» типів сировини
- Основні можливі джерела вологи в біореакторі:
  - **вільна волога в складі сировини**
  - **волога, що утворюється при розпаді органічної речовини**
  - **додана свіжа вода / стоки**
  - **волога, що надходить з рециклом дигестату (РФД)**
- Найбільш оптимальним для досягнення оптимальної вологості в біореакторі є комбінування вологих та сухих типів сировини

Структура

- Розмір та форма часток сировини впливає на наступні аспекти:
  - швидкість виходу біогазу
  - потенціал виходу біогазу/ CH_4
  - ступінь біодеструкції органічної речовини
  - здатність до перекачування насосними системами
  - в'язкість збродженої суміші в реакторі
  - здатність до стратифікації збродженої суміші в реакторі
  - витрати енергії на перекачування та змішування
  - здатність до силосування (кукурудза, кукурудзиння, трави...)
- Для збродження → якомога менший розмір часток
- Для розділення дигестату на фракції РФД та ТФД → дигестат повинен містити певну кількість часток з розміром $>$ розміру чарунок в сепараторі (3-8 мм)
- Для силосування → розмір часток 10-20 мм

Температура

- Температура сировини на вході в біореактор впливає на потреби в теплі/холоді (найбільш поширена температура зброджування 38-42 град. С)
- Більшість видів сировини, перед подачею в біореактор, потребують підігріву протягом року
- В спекотну погоду сировина, що зберігається під відкритим небом, може прогріватись більше температури в реакторі
- Деякі види сировини, наприклад, барда зі спиртового заводу може мати температуру > 50 град. С, доцільним може бути вибір термофільного режиму зброджування
- В'язкі види сировини (фуз олійний, меляса) можуть потребувати попереднього розігріву до більш високих температур, ніж в реакторі

Вміст твердих домішок

- Вміст мінеральних домішок (пісок, каміння) впливає на такі аспекти:
  - блокування роботи споруд та обладнання
  - зношуваність частин обладнання
  - потреби в енергії для змішування
  - гідравлічний час утримання сировини в біореакторі
- Вміст волокнистих включень (ганчір'я, мотузки, дроти) може блокувати роботу міксерів
- Вміст здатних до флотації домішок (пір'я, необроблена солома, тріска, тощо) може знижувати ефективний об'єм споруд та ефективність змішування
- Вміст в дигестаті домішок пластику, металу та скла розміром > 2 мм регулюється Директивою ЄС 2019/1009 «Про удобрювальні продукти», а також Законом України 86/95 ВР «Про пестициди і агрохімікати»

Макро- та мікронутрієнти (1)

- Для стабільного та ефективного процесу анаеробної ферментації потрібно:
  - А) наявність та біодоступність комплексу макро- та мікронутрієнтів
  - Б) баланс макро- та мікронутрієнтів
- Карбон (**C**), Нітроген (**N**), Оксиген (**O**), Гідроген (**H**) → є основними елементами всіх органічних речовин
- Нітроген → сприяє виробленню ферментів для обміну речовин
- Фосфор (**P**) → необхідний для перенесення енергії всередині клітини
- Сульфур (**S**) → необхідний для синтезу амінокислот, цистеїну, метіоніну
- Калій (**K**), Кальцій (**Ca**), Магній (**Mg**), Ферум (**Fe**) - необхідні як ко-фактори для активності ферментів і як компоненти комплексів металів
- Кожен з цих 10 макронутрієнтів повинен бути в концентрації $\approx 10^{-4}$ моль
- Оптимальне **C:N** сировини чи суміші на вході в біореактор → **15 ... 30**

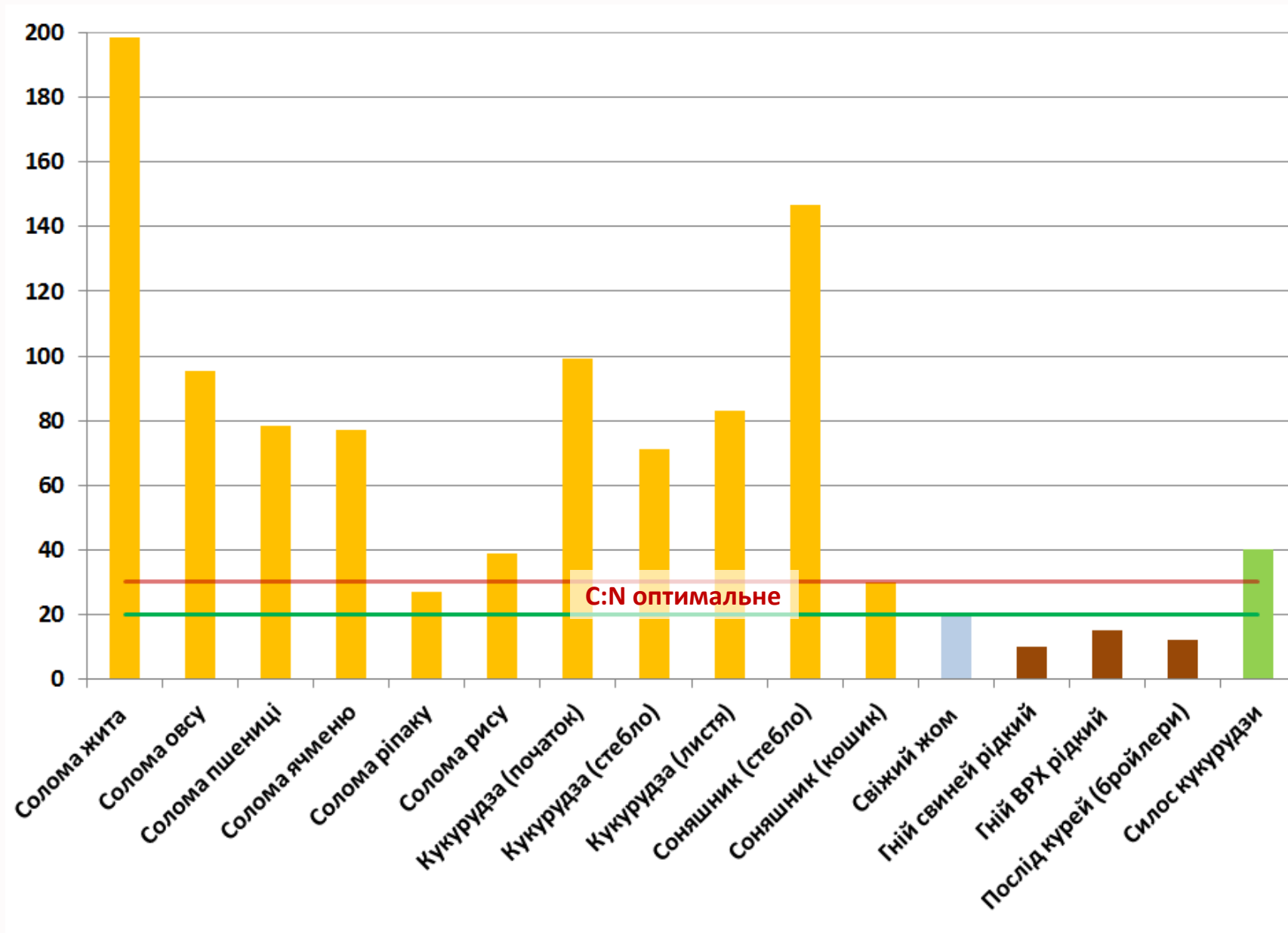
Макро- та мікронутрієнти (2)

- Додавання феруму (F) може стимулювати осадження фосфатів, які в іншому випадку могли б осадити важливі мікроелементи металів, і таким чином стимулювати процес
- Додавання феруму у формі, напр., хлорного заліза, сприяє осадженню сірки та зниженню концентрації H_2S в біогазі
- Нікель (**Ni**) та Кобальт (**Co**) важливі для росту анаеробних організмів. Нікель необхідний для активації фактора F430 (кофактора у метаногенезі), але у високих концентраціях нікель може інгібувати як ферментативні, так і метаногенні бактерії.
- Мікронутрієнти потрібні в основному при ферментації моно-сировини

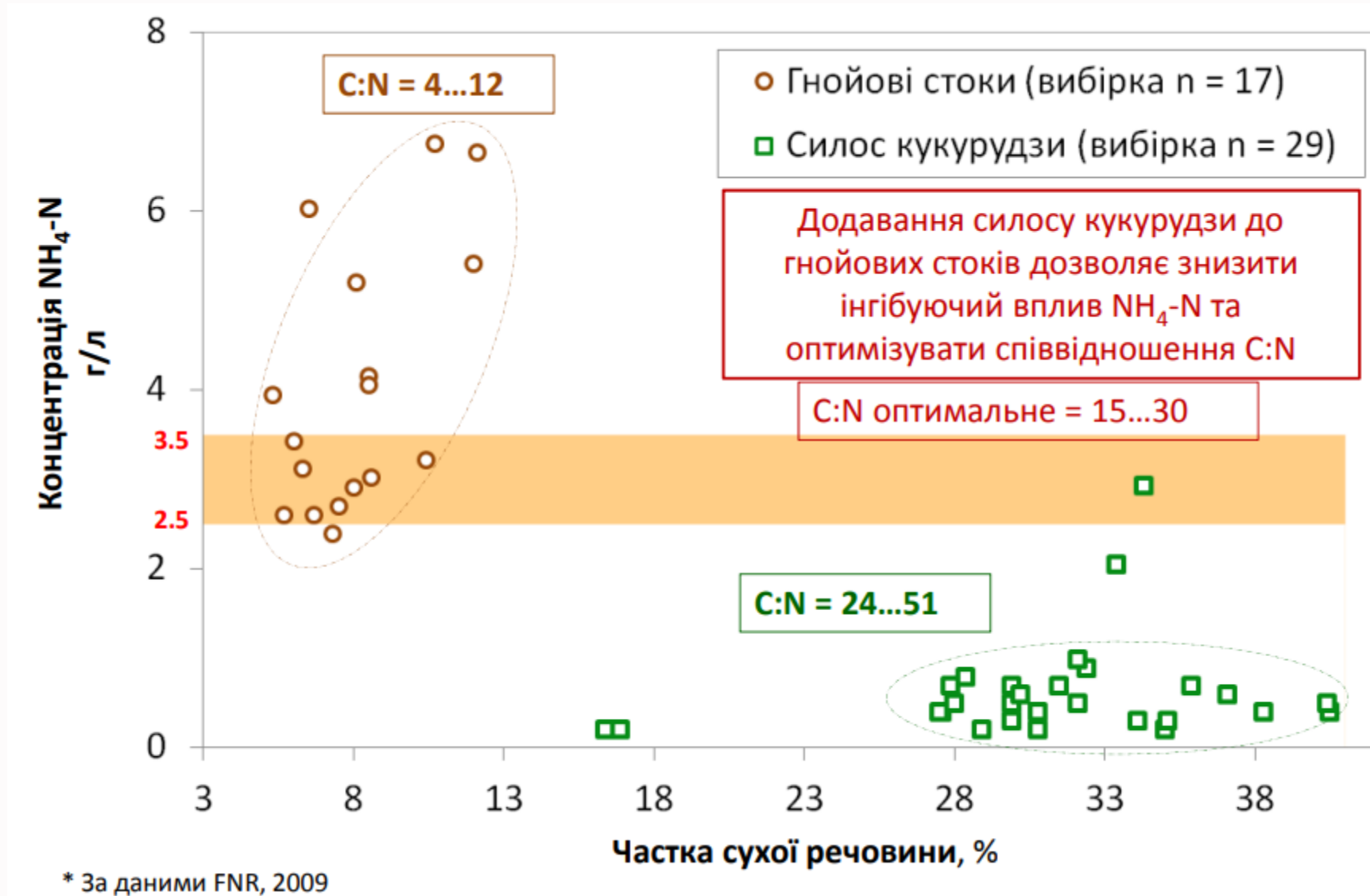
Мікроелемент	Оптимальне значення, мг/кгСР	Рекомендований діапазон концентрації, мг/кгСР	
		Від	До
Ni	16	4	30
Co	1,8	0,4	1
Mo	4	0,05	16
Fe	2400	750	5000
W	0,6	0,1	30
Mn	300	100	1500
Cu	40	10	80
Se	0,5	0,05	4
Zn	200	30	400

Oechsner, H.-W.; Lemmer, A.; Hamhold, D.; Mathies, E.; Mayrhuber, E.; Preißler, D. Method for Producing Biogas in Controlled Concentrations of Trace Elements. Patent US20100304457 A1, 2 December 2008.

C:N – фактор взаємодоповнення (1)

C:N – фактор взаємодоповнення (2)

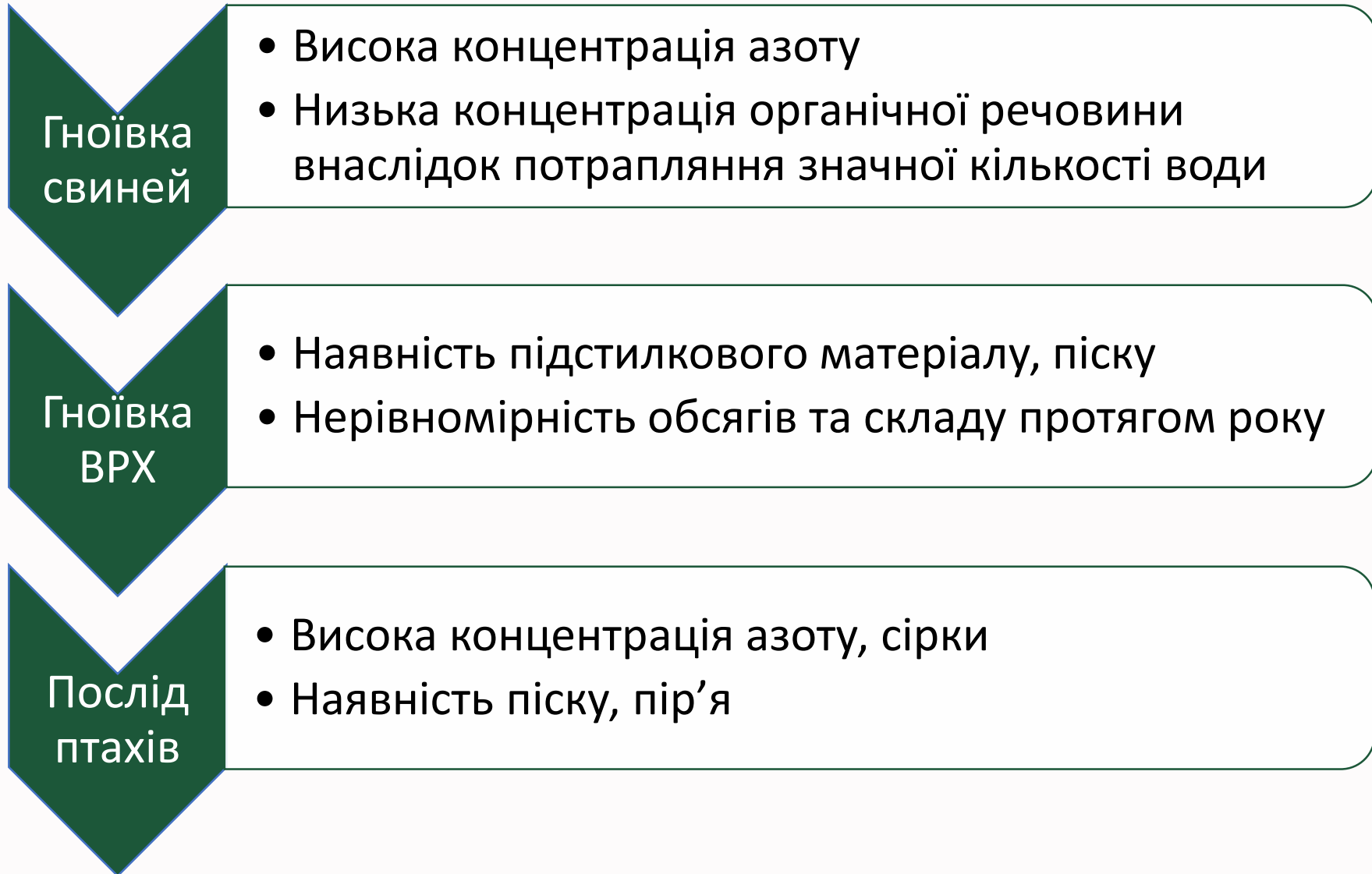
Тваринний гній

- Відома сировина та поширена на території України (переважно послід курячий, гній свиней та гній ВРХ)
- Добре підходить для сумісного зброджування з іншою сировиною, наприклад, харчовими відходами
- Економічно доцільне використання лише в тому випадку, якщо біогазовий реактор розташований поблизу місця утворення гною – транспортування гною коштує дорого
- Гній свиней та ВРХ має відносно низький вихід біогазу
- Виробництво біогазу з гною / посліду призводить до значного скорочення викидів парникових газів, а тому при виробництві біометану на експорт має розглядатись як пріоритет

Властивості рідкого гною

Типи рідкого гною	pH	C/N	Властивості
Рідкий гній ВРХ	6.8–7	10–17	<ul style="list-style-type: none"> • Висока буферна здатність • Багатий метановими бактеріями
Гноївка свиней	7	5–10	<ul style="list-style-type: none"> • Висока буферна здатність • Високий вміст важких металів (Zn 700–2000; Cu 250–760 [мг/кг СР])
Курячий рідкий послід	7–7.3	7	<ul style="list-style-type: none"> • Висока буферна здатність • Сильне накопичення осаду

Основні проблеми при зброджуванні гною/послідіду

Солома та інші пожнивні рештки

- Біомаса, що містить значну кількість закритих для доступу бактерій лігноцелюлозних комплексів
- Навіть в нативній соломі є потенціал виходу CH_4 , пов'язаний з вмістом розчинних органічних сполук
- Для ефективного зброджування та збільшення потенціалу виходу біогазу потребує спеціальної попередньої обробки
- Карбоннасичена сировина, комплементарна до гною, посліду...
- Має значний потенціал для використання на переважній території України

Властивості окремих типів сировини

Підстилковий гній ВРХ

CP = 25% CM

OP = 80% CP

Вихід біогазу = 80 Nm³/т CM

CH₄ = 60%

C:N= 13:1

Сира клітковина (XF) =

Сирий протеїн (XP) =

Сирий жир (XL) =

Зола (XA) =

Крохмаль (XS) =

Цукри (XZ) =

Можливість перекачати?

Плавучість ?

Властивості окремих типів сировини

Солома пшениці

CP = 86% CM

OP = 81% CP

Вихід біогазу = 320 Nm³/т CM

CH₄-вміст = 51%

C:N = 80:1 ... 100:1

Сира клітковина (XF) = 370 г/кг

Сирий протеїн (XP) = 34 г/кг

Сирий жир (XL) = 11 г/кг

Зола (XA) = 65 г/кг

Крохмаль (XS) = 0

Цукри (XZ) = 7 г/кг

Можливість перекачати?

Плавучість ?

Властивості окремих типів сировини

Зерно пшениці

[zandland](#) on [wikimedia.org](#)

CP = 87% CM

OP = 85% CP

Вихід біогазу = 600 Nm³/т CM

CH₄ = 53 %

C:N = 20:1

Сира клітковина(XF) = 26 г/кг

Сирий протеїн(XP) = 121 г/кг

Сирий жир (XL) = 18 г/кг

Зола (XA) = 17 г/кг

Крохмаль (XS) = 594 г/кг

Цукри (XZ) = 28 г/кг

Можливість перекачати?

Плавучість ?

Властивості окремих типів сировини

Яблучні вичавки

by Craig Wyzik aus Olympia, WA, USA - Flickr, CC BY 2.0,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=383882>

CP = 25% CM

OP = 88 % CP

Вихід біогазу = 150 Nm³/т CM

CH₄ = 60 %

C:N = 13:1

Сира клітковина(XF) = 48 г/кг

Сирий протеїн(XP) = 15 г/кг

Сирий жир (XL) = 9 г/кг

Зола (XA) = 5 г/кг

Крохмаль (XS) = 0 г/кг

Цукри (XZ) = 24 г/кг

Можливість перекачати?

Плавучість ?

Властивості окремих типів сировини

Сироватка

СР = 6% СМ

ОР = 83 % СР

Вихід біогазу = 40 $\text{Nm}^3/\text{т СМ}$

CH_4 = 60 %

С:N = 80:1

Сира клітковина(XF) = 0 г/кг

Сирий протеїн(XP) = 9 г/кг

Сирий жир (XL) =1 г/кг

Зола (XA) =6 г/кг

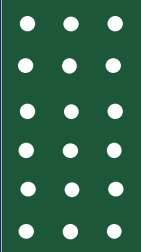
Крохмаль (XS) = 0 г/кг

Цукри (XZ) = 43 г/кг

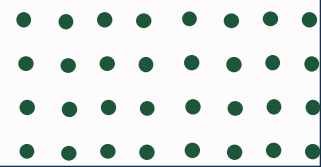
Можливість перекачати?

Плавучість ?

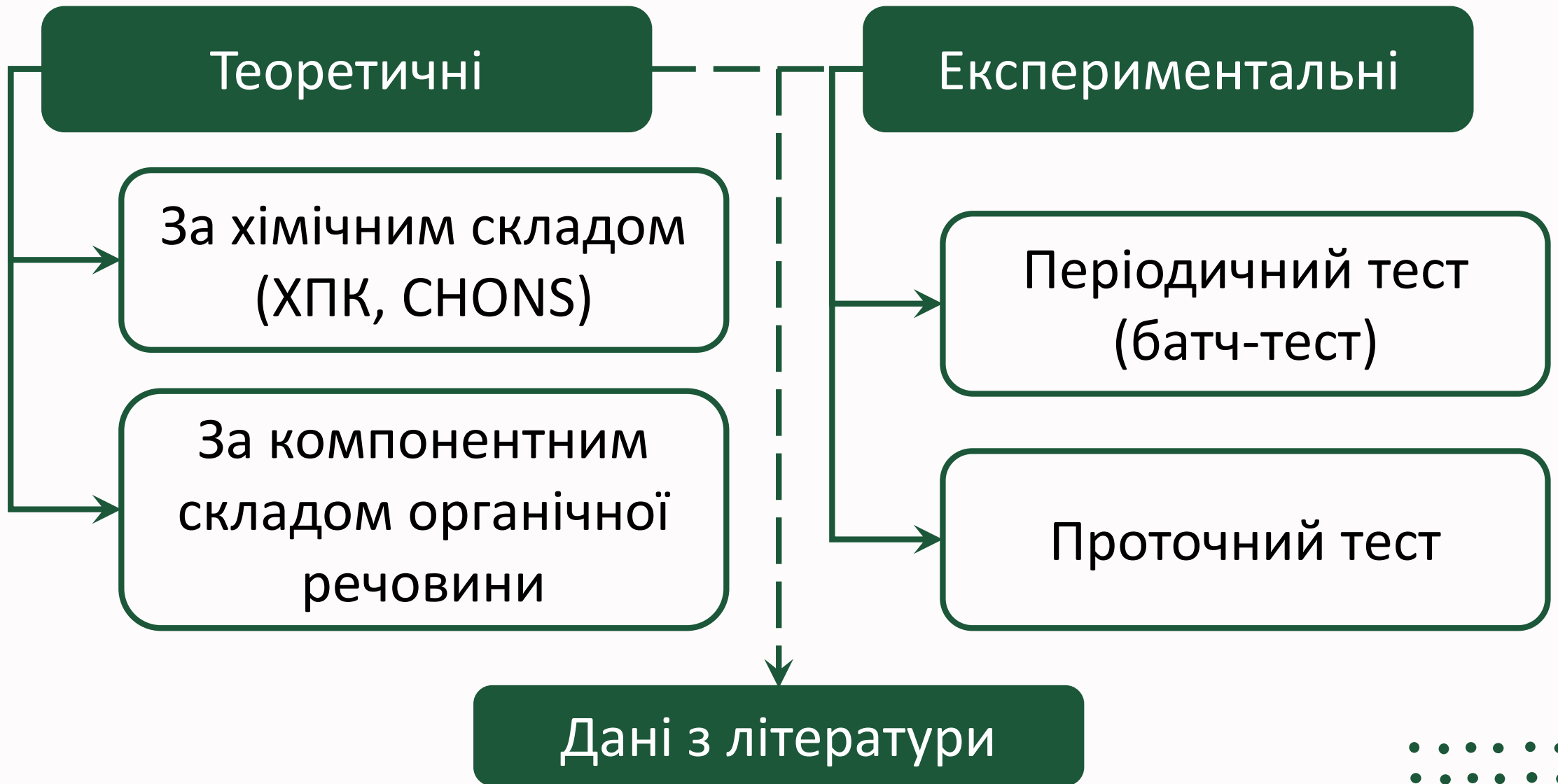
Питомий вихід біогазу

BMP (biochemical methane potential) – ключовий показник сировини для виробництва біогазу

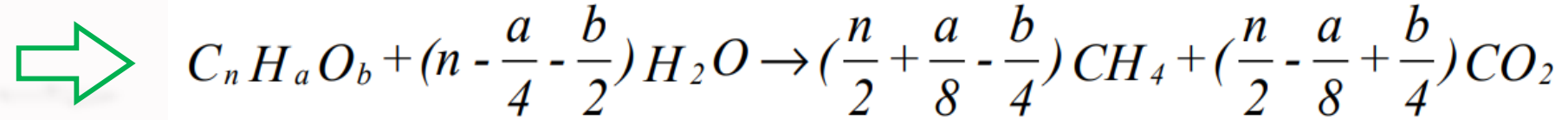
- Необхідний для попередньої оцінки доцільності виробництва біогазу з окремих видів сировини
- Необхідний для прогнозування масштабу біогазового виробництва та розробки бізнес моделі
- Необхідний для оцінки ефективності виробництва біогазу / CH_4 в технологічному процесу
- Необхідний при сертифікації біометану, енергії з біогазу

Методи визначення питомого виходу біогазу

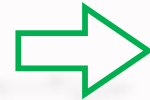

Оцінка за хімічним складом

За рівнянням
Басвела

Питомий вихід CH_4

$$B_{o,th} = \frac{\left(\frac{n}{2} + \frac{a}{8} - \frac{b}{4}\right) 22.4}{12n + a + 16b}$$

$л_{ст.у.} CH_4 / г СОР$

За величиною ХПК

$$1 \text{ г ХПК} = 0,25 \text{ г } CH_4 = 350 \text{ мл}_{ст.у.} CH_4$$

ст. у. – стандартні умови газу 20 град С, 760 мм.рт.ст.

СОР – абсолютно суха беззольна органічна речовина

22.4 – об'єм 1 моля газу при ст. у.

ХПК – хімічна потреба в кисні, г O_2

Оцінка за відомим компонентним складом органічної речовини

Вуглеводи

790 л/кг СР

50 % об.

50 % об.

—

—

Жири

1 250 л/кг СР

68 % об.

32 % об.

—

—

Білки

700 л/кг СР

71 % об.

15 % об.

8 % об.

6 % об.

Вода

—

—

—

—

—

pictures: pushdoctor / flickr.com

Вихід газу

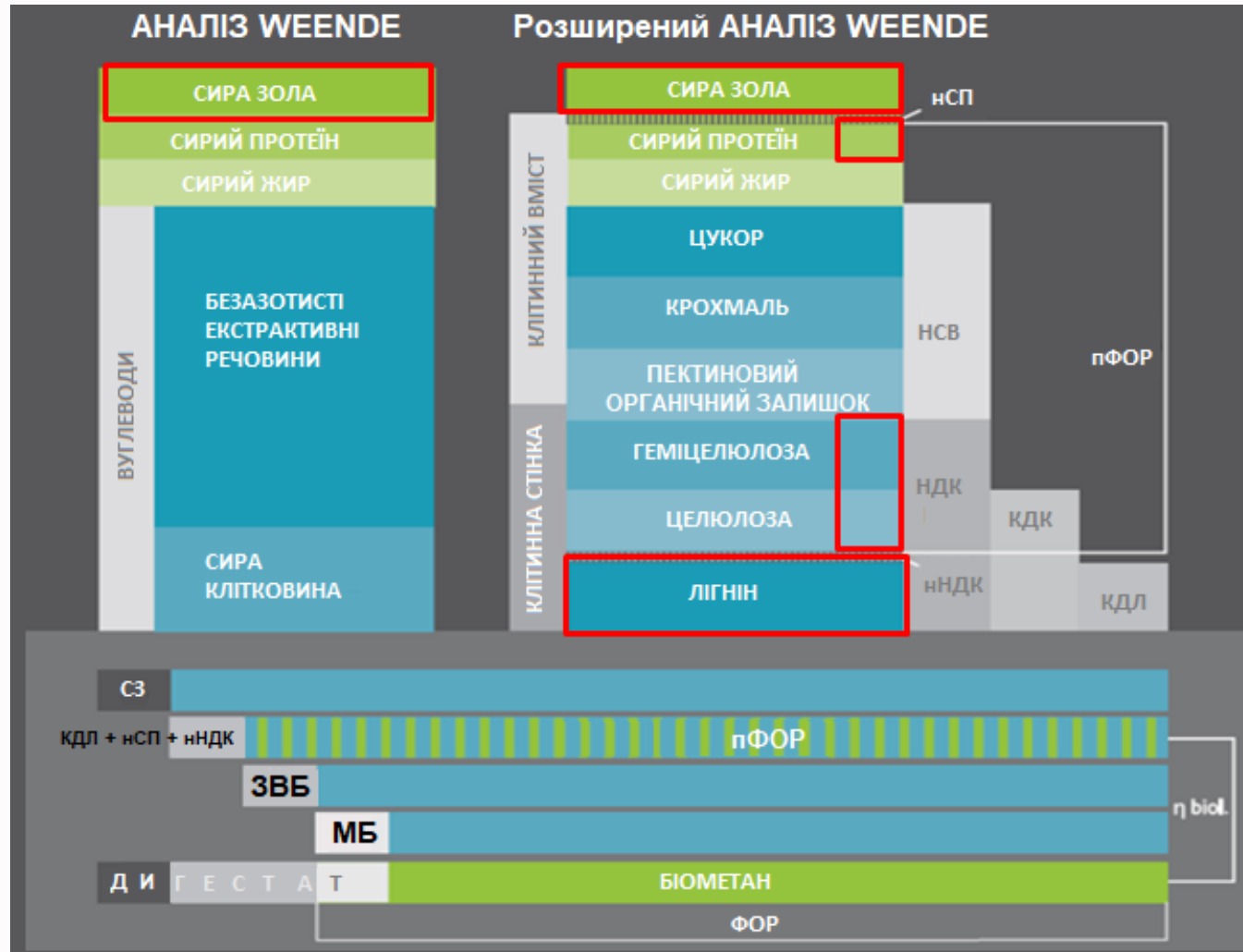
CH₄-концентрація

CO₂- концентрація

NH₃- концентрація

H₂S- концентрація

Зброджуваність сировини за аналізом Weende

Речовини, що не зброджуються

пФОР

Загальна потенційна здатність органічної речовини до зброджування

- приріст біомаси бактерій
- залишковий біогаз

ФОР

Фактично зброджувана органічна речовина

Source: BTS-group

НДК - нейтрально детергентна клітковина
КДК - кислотно детергентна клітковина (целюлоза, лігнін)
НСВ - неструктурні вуглеводи
КДЛ - кислотно детергентний лігнін

нНДК- не зброджувана нейтрально детергентна клітковина
нСП – не зброджуваний сирий протеїн
ЗВБ – залишковий вихід біогазу
МБ – приріст бактеріальної маси

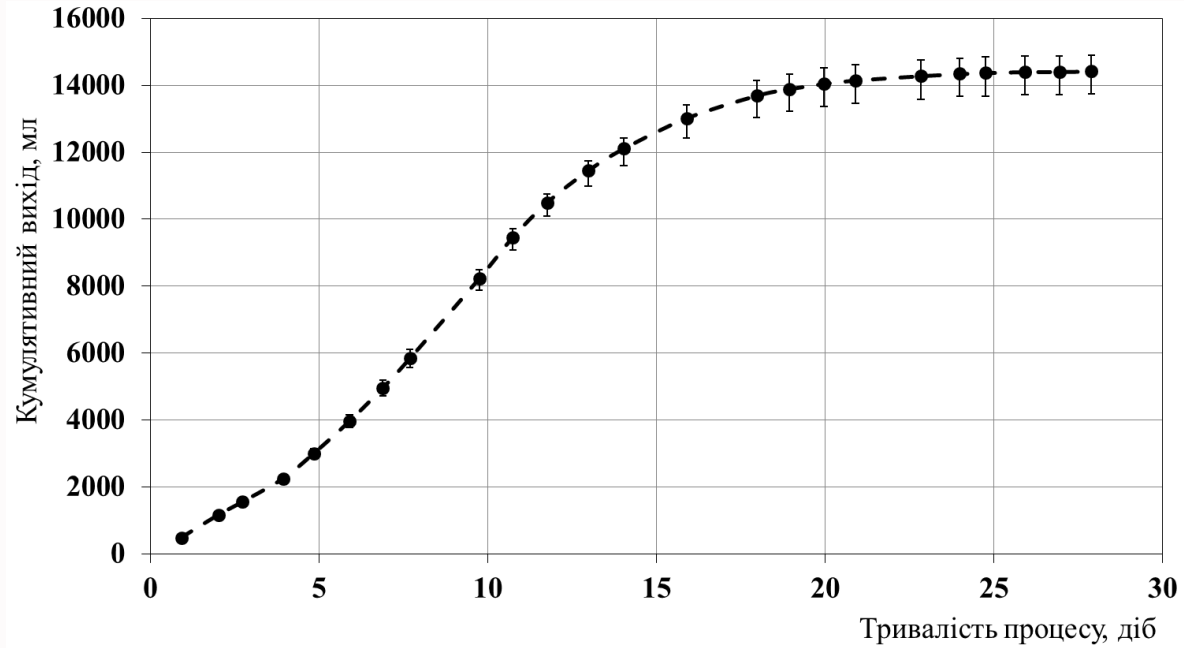
Приклад впливу засвоюваності на питомий вихід CH₄

- При однаковому вмісті CP і COP у сировині певного виду величина питомого виходу CH₄ може бути різною
- Таблиця нижче показує, що силос В має вищий вміст лігніну і, відповідно, нижчу засвоюваність

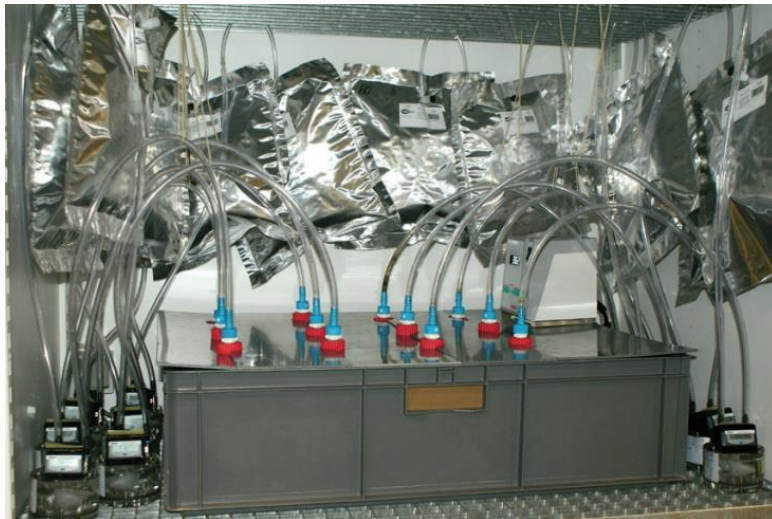
Сировина	CP%	ОСР	Крохмаль	Клітковина	Лігнін	uNDF	CH ₄ нм ³ /т
Кукурузи силос А	35.0	96.5	33.0	42.0	2,5	8,25	119,38
Кукурузи силос В	35.0	96.5	33.0	42.0	4	13,2	112,6

uNDF = неперетравна клітковина

Визначення з допомогою ВМР батч-тесту

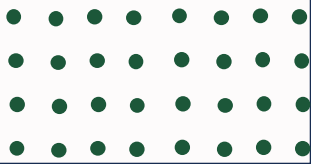
picture: DBFZ

picture: IKTS

picture: bpcinstruments

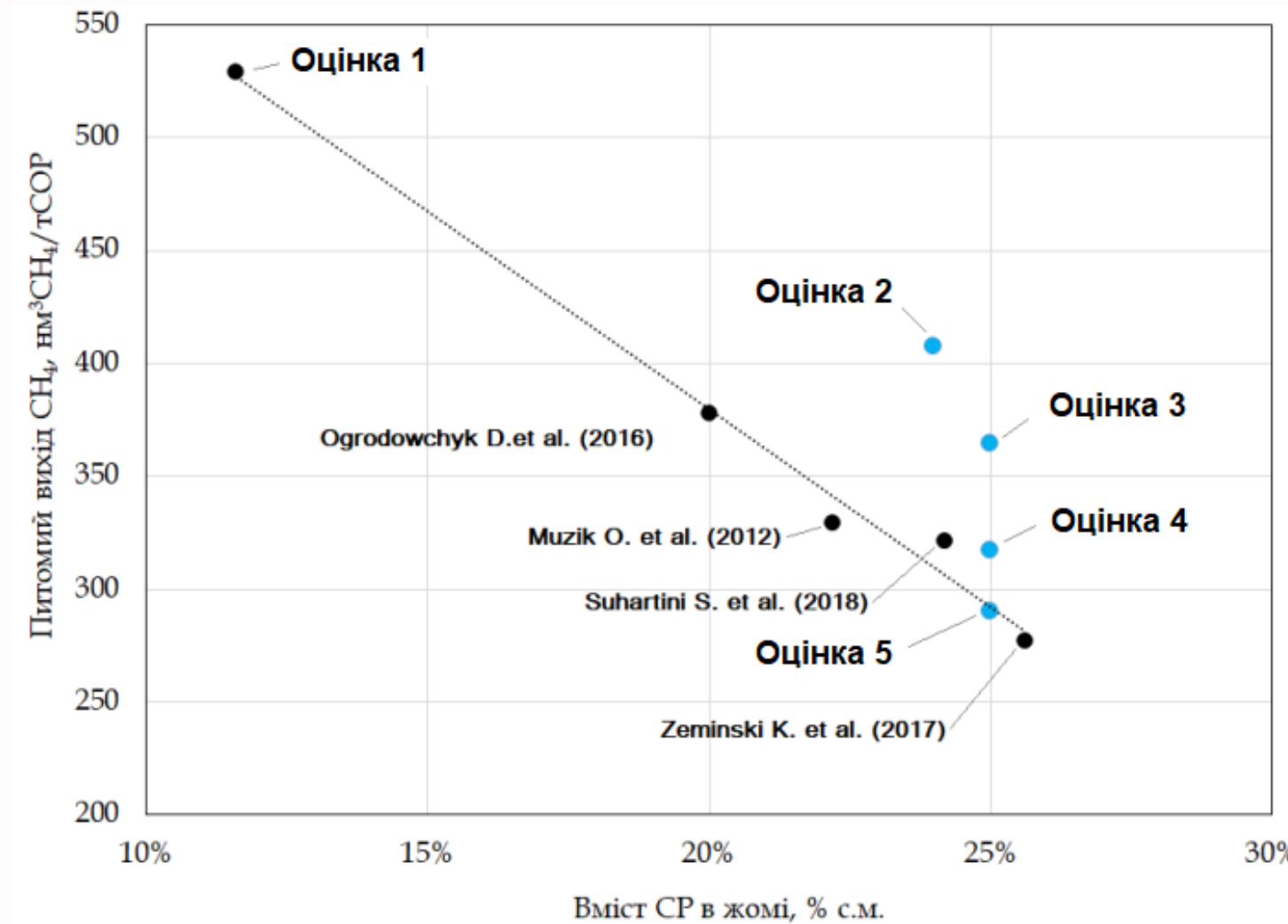
Результати BMP тестів за німецьким стандартом VDI 4630

	м3 біогазу / тCOP				% CH4 в біогазі				м3 біогазу / т свіжої маси				% CP в свіжій масі				% COP у свіжій масі			
	Медіанне		від	до	Медіанне		від	до	Медіанне		від	до	Медіанне		від	до	Медіанне		від	до
	Середнє				Середнє				Середнє				Середнє							
Силос кукурудзи (N = 142)	594	590	340	822	53	53	50	56	196	192	105	317	33	33	22,3	47	31,5	31	16,9	45
Силос трав'яний (N = 31)	445	442	200	747	55,1	54	53,8	65	142	121	48,6	274	32,3	31	11,7	72,8	29,8	27	9,8	68,2
Силос (вся рослина) (N = 25)	551	558	287	658	53,7	54	51	57	175	164	75	278	31,9	30	18,4	48,7	29,6	28	16,4	44,9
Силос сорго (N = 45)	499	502	359	622	54,3	54	52,4	57,3	127	129	85,1	182	25,6	27	17,3	33,9	24,2	25	15,9	32,5
Гній кінський (N = 15)	313	311	58	555	55	54	51	62	89	92	11	203	34,2	33	24,2	52,6	28,9	27	19,4	48,3
Гній ВРХ	322	336	161	498	57	57	53	64	66	62	28	152	24,2	23,1	15	55	20	19	12	35
Послід курячий (N = 7)	306	352	143	436	58,6	59	55	62	87	69	26	158	44	48	21,2	71,4	31,1	27	13,8	60,9
Послід індичий / курячий (N = 16)	404	417	137	653	58,3	58	54,8	64,5	194	190	42	370	57,6	59	27,8	91,2	48	49	22,5	78
Послід курячий (N = 23)	437	426	238	554	57,5	58	51	62	180	184	69	274	54,5	57	19,6	89,2	41,8	43	16,5	65,7
Рідка гноївка ВРХ (N = 214)	381	374	100	673	58,9	59	48,8	65,3	26,4	26	4,7	55	8,7	9	1,5	15,5	6,8	7	0,67	13
Рідка гноївка свиней (N = 49)	397	334	61	890	60,7	60	54,3	68,8	8,3	7	0,7	28	3,7	3	0,6	13,5	2,55	2	0,2	7,4
Тверда фракція дигестату (N = 14)	225	240	93,9	318	55,7	55	51,7	61,1	45	48	15,9	67,9	20	20	12,1	25,3	17	17	5	22,8

Schaumann Bioenergy

Важливо: вид та якість використаного інокуляту, методологія оцінки показників та похибок вимірювань, кратність повторів 1-го тесту

Оцінка за даними з літератури

- Співставлення даних з різних джерел потрібно робити на основі спільного показника – $\text{нм}^3 \text{CH}_4/\text{кг СОР}$ або нм^3 біогазу / кг СОР
- Важливо порівняти при якому вмісті СР отримано вихід біогазу

Фактичний вихід і склад біогазу

- Частина органіки використовується для синтезу бактеріальної маси, як правило, 5-10 % органічного матеріалу
- До 10-15% органіки, в умовах обмеженого часу утримання в біореакторі, не збродиться і перейде в дигестат
- Лігнін не розкладається анаеробно
- Часто частина органічного матеріалу є недоступною через зв'язування в закритих структурних частинах, напр. лігно-целюлозні комплекси
- Розпад органіки може обмежуватись також дефіцитом окремих макро-мікроелементів
- Прогнозування складу виробленого газу є більш складним і залежить насамперед від кількості утворених CH_4 і CO_2 , а також від рН в реакторі
- Утворений CH_4 в основному виділяється в газову фазу, але CO_2 частково розчиняється в рідкій фазі реактора або перетворюється на бікарбонат, в залежності від рН
- Відсоток CH_4 у виробленому біогазі, як правило, буде вищим, ніж оцінений за стехіометричним співвідношенням

Сировинні концепції виробництва біогазу

Мотивація

Управління відходами

Виробництво енергії
(паливо, енергія, тепло)

Додаткові вигоди/
створення робочих
місць

Утилізація гною /
Виробництво добрив

Зменшення викидів
парникових газів

...

ШЛЯХ 1

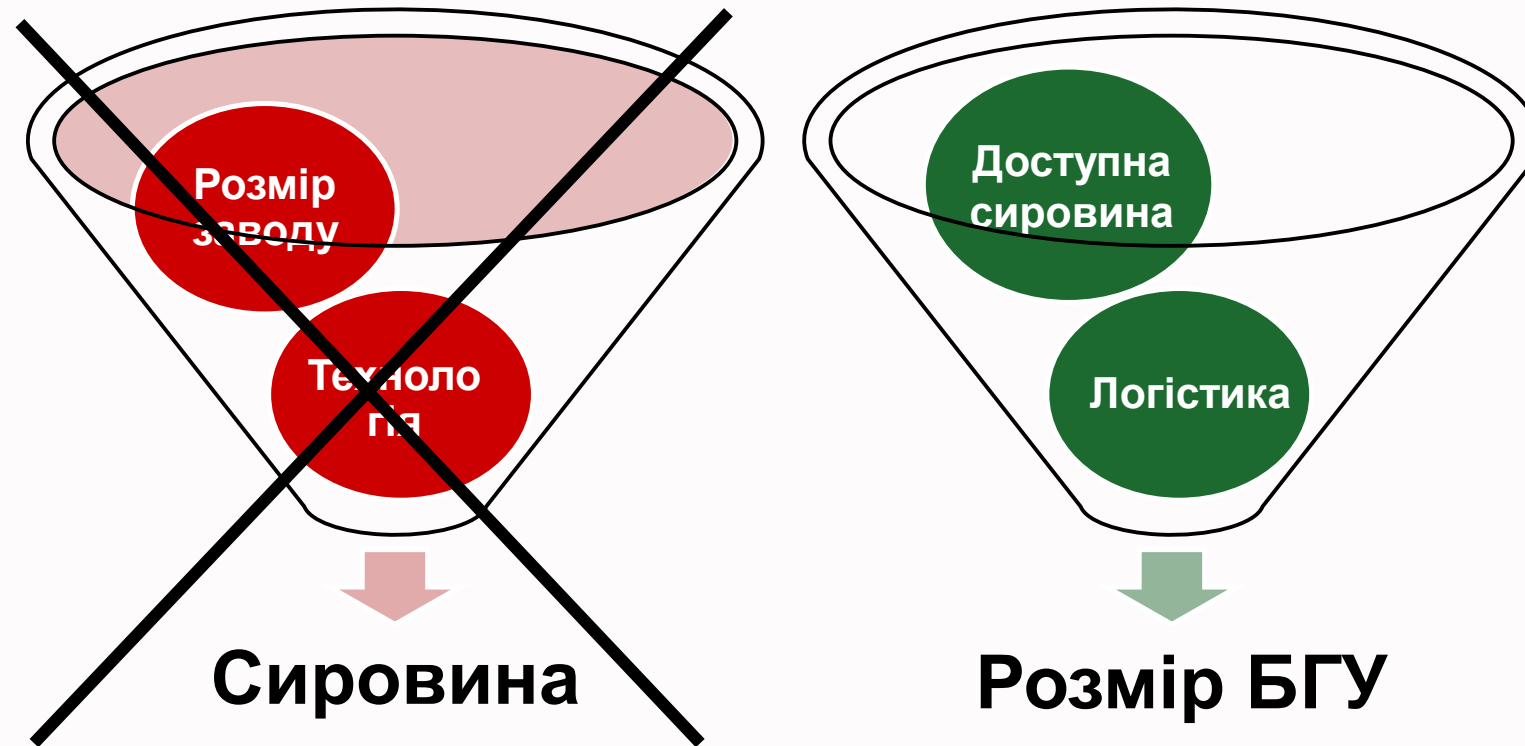
Мотивація та передумови проєкту впливають на вибір сировини

ШЛЯХ 2

Доступна сировина визначає технологію виробництва біогазу

Кореляція між сировиною та розміром заводу

В ідеалі доступна сировина визначає розмір заводу. Можна розглянути додаткове збільшення потужності в майбутньому. Інакше (не)доступність сировини може стати ризиком для економічного успіху.

Критерії підбору сировини

- Доступність
- Вплив на дозвільні та законодавчі вимоги для будівництва та експлуатації
- Вплив на технологію та експлуатаційні витрати
- Здатність до консервації та збереження (за потреби)
- Вплив на ефективність використання об'єму реакторів
- Вплив на біологію процесу
- Рівень отримання доходу (тариф на електроенергію, ціна продажу біометану, тощо)

Попередня оцінка доцільності використання сировини

Субстрат	Кількість [т/рік]	СР	ОСР	Ціна [..../т]	Вартість транспортування [.../т]

- Дослідити наявність, обсяги та доступність інших видів побічних продуктів та відходів

Сировинна складова собівартості CH_4

Вид сировини	Питомий вихід CH_4 , $\text{m}^3\text{CH}_4/\text{т}$	Вартість сировини (конкурентна), грн/т	Сировинна складова собівартості CH_4 , євро/1000 m^3CH_4
Жом (СР 25%)	83	200	60
Послід курячий (СР 40%)	90	300	83
Солома пшениці	220	1500	170
Гній ВРХ (СР 25%)	44	500	284
Силос кукурудзи (СР 33%)	107	1600	374
Меяса	224	4800	536

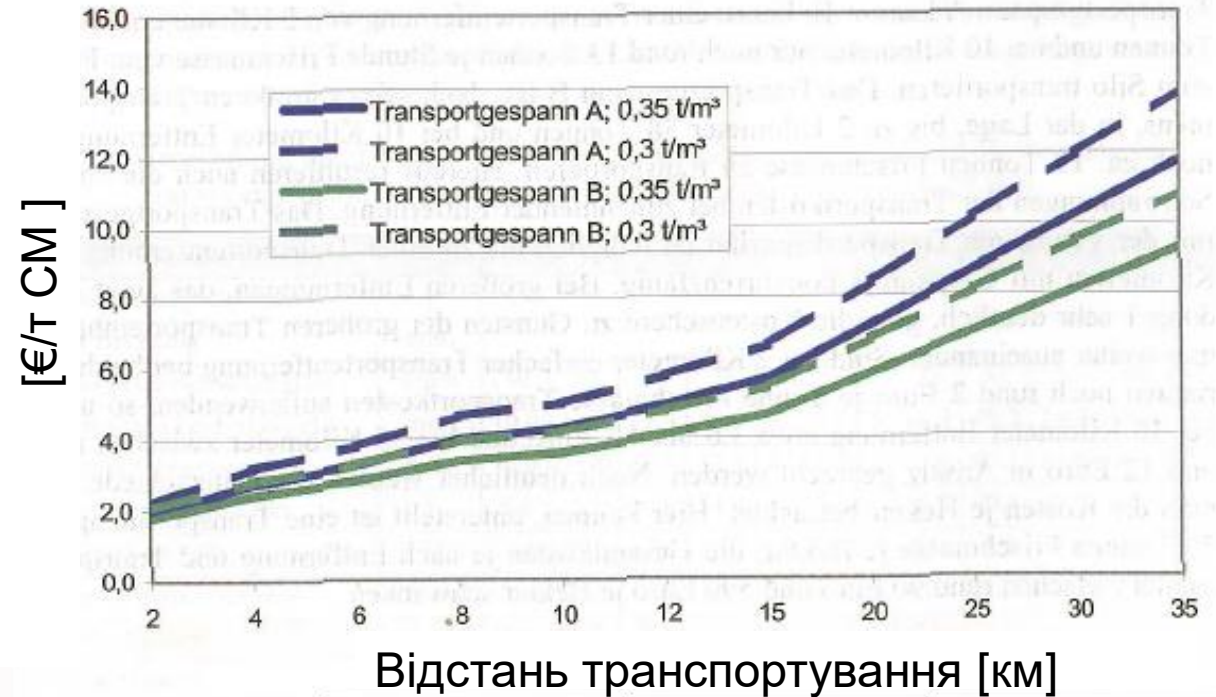
Логістика сировини: + 0,04...0,12 євро/(т·км), в залежності від типу сировини та відстані транспортування

Доцільна відстань транспортування

Доцільна відстань транспортування
(для умов Німеччини)

- Гній < 5 км
- Енергетичні культури < 12–15 км, максимум 20 км)

Вартість транспортування [€/т СМ]

Висновки

- Сировина впливає на майже всі аспекти біогазового проєкту, а тому раціональний вибір сировини є ключем до успіху
- Спектр видів сировини, придатних для виробництва біогазу, є досить значним, що дозволяє оптимізувати сировинну концепцію проєкту відповідно до задач
- Ключовими характеристиками сировини є вміст СР, домішок, структура органічної речовини, вміст та співвідношення макро- та мікроелементів, питомий вихід біогазу/ CH_4
- Довгострокова доступність сировини важлива для економічної життєздатності проєкту → напр. власна сировина або довгострокові контракти на постачання

European Bank
for Reconstruction and Development

BIOMASS

IBBK
BIOGAS

Програма управління знаннями для розвитку сталої біоенергетики

Дякую!

Петро Кучерук

Експерт UABIO, к.т.н.

+380 97 917 70 47

kucheruk@secbiomass.com

<https://uabio.org>

